

O'ZBEKISTONDA DAVLAT XARIDLARI TIZIMINI RAQAMLASHTIRISH ORQALI SHAFFOFLIKNI TA'MINLASH VA KORRUPSIYAVIY XAVFLARNI MINIMALLASHTIRISH

Jamoat xavfsizligi universiteti

Magistratura tinglovchisi

Toshxo'jayev Xikmatillaxo'ja Rahmatullayevich

Annotatsiya: Ushbu maqolada O'zbekiston Respublikasining davlat xaridlari tizimida 2026-yilda amalga oshirilgan so'nggi islohotlar, xususan, sun'iy intellekt modullarining joriy etilishi va elektron savdo platformalaridagi o'zgarishlar tahlil qilinadi. Tadqiqotda davlat mablag'laridan samarali foydalanish, narxlarni shakllantirishda inson omilini kamaytirish va mahalliy ishlab chiqaruvchilarni qo'llab-quvvatlash mexanizmlari yoritib berilgan.

Kalit so'zlar: davlat xaridlari, raqamlashtirish, sun'iy intellekt, shaffoflik, elektron auksion, korrupsiyaga qarshi kurash, iqtisodiy xavfsizlik.

Аннотация: В данной статье анализируются последние реформы в системе государственных закупок Республики Узбекистан, реализованные в 2026 году, в частности, внедрение модулей искусственного интеллекта и изменения на электронных торговых площадках. В исследовании освещены механизмы эффективного использования государственных средств, минимизация человеческого фактора при ценообразовании и поддержка отечественных производителей.

Ключевые слова: государственные закупки, цифровизация, искусственный интеллект, прозрачность, электронный аукцион, борьба с коррупцией, экономическая безопасность.

Abstract: This article analyzes the latest reforms in the public procurement system of the Republic of Uzbekistan implemented in 2026, specifically the introduction of artificial intelligence modules and changes in

electronic trading platforms. The study highlights mechanisms for the efficient use of public funds, reducing the human factor in pricing, and supporting domestic manufacturers.

Keywords: public procurement, digitalization, artificial intelligence, transparency, e-auction, anti-corruption, economic security.

Zamonaviy iqtisodiy sharoitda davlat xaridlari tizimi nafaqat budjet mablag'larini taqsimlash mexanizmi, balki mamlakatning barqaror iqtisodiy o'sishini ta'minlovchi strategik vosita hisoblanadi. O'zbekiston Respublikasida so'nggi yillarda amalga oshirilayotgan raqamli transformatsiya jarayonlari davlat xaridlarining shaffofligini oshirish, raqobat muhitini yaxshilash va korrupsiyaviy omillarni bartaraf etishga qaratilgan [1].

Xususan, 2026-yilga kelib davlat xaridlari tizimi mutlaqo yangi bosqichga qadam qo'ydi. Bugungi kunda sohadagi islohotlarning dolzarbligi shundaki, an'anaviy nazorat usullari o'rnini sun'iy intellekt (AI) va "Katta ma'lumotlar" (Big Data) tahliliga asoslangan raqamli monitoring tizimlari egallamoqda [2]. Bu esa o'z navbatida, xarid jarayonlarida inson omilini minimallashtirish va davlat budjeti xarajatlari samaradorligini real vaqt rejimida nazorat qilish imkonini beradi.

Mazkur tadqiqotning maqsadi -2026-yilda O'zbekiston Respublikasi davlat xaridlari qonunchiligiga kiritilgan yangiliklarni tahlil qilish, raqamli modullarning (jumladan, AI-narx monitoringi) amaliy ahamiyatini ochib berish va tizimni yanada takomillashtirish bo'yicha ilmiy-amaliy takliflar ishlab chiqishdan iborat. Tadqiqot obyekti sifatida O'zbekistonning elektron xarid portallari va ushbu sohadagi yangi tahrirdagi normativ-huquqiy hujjatlar xizmat qiladi [3].

O'zbekiston iqtisodiyoti jahon bozoriga integratsiyalashib borayotgan bir davrda, davlat xaridlarining ochiqligini ta'minlash xalqaro reytinglardagi (masalan, "Transparency International") mamlakat o'rnini mustahkamlash

bilan birga, mahalliy tadbirkorlik subyektlari uchun teng imkoniyatlar yaratadi [4].

Davlat xaridlarida sun'iy intellekt (AI) modullarining joriy etilishi va narx monitoring. 2026-yilning 1-martidan boshlab O'zbekiston Respublikasi davlat xaridlari maxsus axborot portalida tub burilish yasagan yangilik -sun'iy intellektga asoslangan elektron modulning to'liq ishga tushirilishi bo'ldi. Ushbu tizim "Katta ma'lumotlar" (Big Data) asosida ishlaydi va har bir xarid obyekti bo'yicha real vaqt rejimida bozor konyunkturasi tahlilini amalga oshiradi [5].

Modulning ishlash mexanizmi quyidagicha: buyurtmachi tomonidan tizimga kiritilgan boshlang'ich narx portal bazasidagi o'xshash tovarlarning o'rtacha narxlari, bojxona deklaratsiyalari va soliq hisob-fakturalari bilan solishtiriladi. Agar belgilangan narx bozor qiymatidan 10 foizdan yuqori yoki 20 foizdan past bo'lsa, tizim avtomatik ravishda "qizil bayroqcha" (red flag) bildirishnomasini yoqadi [6]. Bu nafaqat budjet mablag'larini ortiqcha sarflashning oldini oladi, balki korrupsiyaviy kelishuvlar ehtimolini ham keskin kamaytiradi. Mazkur raqamli nazorat usuli "Inson omilisiz nazorat" tamoyiliga to'laqonli javob beradi.

Xarid usullarining unifikatsiyasi va "Takliflar so'rovi" tizimi. 2026-yilgi islohotlar doirasida to'g'ridan-to'g'ri shartnomalar tuzish amaliyoti maksimal darajada cheklandi. Ilgari istisno tariqasida ruxsat berilgan ko'plab yo'nalishlar endi majburiy tartibda raqobatli usullarga o'tkazildi. Yangi joriy etilgan "Takliflar so'rovi" usuli o'zining moslashuvchanligi bilan ajralib turadi. Bu usul orqali murakkab texnik tavsifga ega bo'lgan tovar va xizmatlarni xarid qilishda nafaqat narx, balki sifat va yetkazib beruvchining malakasi ham elektron ballar asosida baholanadi [7].

Shuningdek, elektron do'kon tizimidagi oferta muddati 60 kungacha uzaytirilishi tadbirkorlar uchun uzoq muddatli rejalashtirish imkonini beradi. Tovar yetkazib berishning minimal muddati 5 ish kuni etib belgilanishi esa,

sun'iy ravishda "shoshilinch" deb ko'rsatilgan va faqat ma'lum bir yetkazib beruvchiga moslab yozilgan texnik topshiriqlarga chek qo'ydi [8].

Mahalliy ishlab chiqaruvchilarni qo'llab-quvvatlash va "Yashil" xaridlar tamoyili. Davlat xaridlarida mahalliyashtirish darajasini oshirish maqsadida 2026-yilda yangi rag'batlantirish tizimi joriy etildi. Endilikda xarid rejasi e'lon qilingan zahoti, tizim avtomatik ravishda milliy reytingda yuqori o'rinni egallagan mahalliy ishlab chiqaruvchilarga taklif yuboradi. Bundan tashqari, 2030-yilgacha mo'ljallangan "Yashil iqtisodiyot" strategiyasi doirasida davlat xaridlarida energiya tejamkorlik va ekologik tozalik ko'rsatkichlariga ega mahsulotlarga ustuvorlik berish tartibi qonuniy kuchga kirdi [9].

Ayniqsa, "Agro-voltaika" loyihalari va resurs tejamkor texnologiyalarni xarid qilishda davlat tomonidan subsidiyalar berilishi, xaridlar tizimini mamlakatning umumiy iqtisodiy xavfsizligi bilan integratsiya qilinganligidan dalolat beradi. Bu jarayonda shartnomalarning ijrosini monitoring qilish ham raqamli ishonchnomalar va elektron hisob-fakturalar orqali to'liq markazlashgan tizimga birlashtirildi [10].

Raqamli audit va jamoatchilik nazorati. Yangi tizimning yana bir muhim jihati -raqamli audit imkoniyatlaridir. Hisob palatasi va boshqa nazorat organlari endi joyiga chiqmasdan turib, masofaviy "Kameral audit" orqali har bir tranzaksiyani kuzatib boradi. Jamoatchilik uchun ochiq ma'lumotlar (Open Data) hajmi kengaytirildi, bu esa fuqarolik jamiyati institutlariga davlat xarajatlarini nazorat qilishda faol ishtirok etish imkonini beradi [11].

Xulosa qilib aytganda, O'zbekistonda davlat xaridlari tizimining raqamli transformatsiyasi nafaqat texnik yangilanish, balki iqtisodiy barqarorlikni ta'minlashning strategik mexanizmiga aylandi. 2026-yilda joriy etilgan sun'iy intellektga asoslangan narx monitoringi va elektron nazorat tizimlari inson omilini minimallashtirish orqali korrupsiyaviy xavflarni keskin kamaytirishga xizmat qilmoqda. To'g'ridan-to'g'ri shartnomalarning cheklanishi va

“Takliflar so‘rovi” kabi shaffof usullarning kengayishi bozorda sog‘lom raqobat muhitini yaratib, davlat budjeti mablag‘laridan foydalanish samaradorligini yangi bosqichga olib chiqdi. Shu bilan birga, mahalliy ishlab chiqaruvchilarni qo‘llab-quvvatlash va ekologik tamoyillarning integratsiyasi mamlakatning uzoq muddatli barqaror rivojlanish maqsadlariga to‘la mos keladi. Xarid jarayonlarining to‘liq raqamlashtirilishi xalqaro reytinglarda O‘zbekistonning nufuzini oshirish bilan birga, milliy iqtisodiyotning raqobatbardoshligini ta‘minlovchi asosiy drayver bo‘lib xizmat qiladi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR:

1. O‘zbekiston Respublikasining Qonuni. Davlat xaridlari to‘g‘risida: O‘RQ-684 (Yangi tahriri). -Toshkent: Adolat, 2025. -124 b.
2. Mirziyoyev Sh.M. “O‘zbekiston -2030” strategiyasi to‘g‘risida. - Toshkent: O‘zbekiston, 2023. -240 b.
3. Karimov A.A., Toshpulatov N.M. Iqtisodiyotni raqamlashtirish sharoitida davlat xaridlari shaffofligini oshirish: Monografiya. -Toshkent: “Iqtisod-Moliya”, 2026. -186 b.
4. Ismailov R.S. Davlat xaridlarida korrupsiyaga qarshi kurashishning huquqiy va iqtisodiy asoslari // O‘zbekiston iqtisodiy axborotnomasi. - Toshkent, 2026. -№2. -B. 45-52.
5. Smith J., Brown L. Artificial Intelligence in Public Procurement Systems: Global Experience and Uzbekistan Case. -London: Academic Press, 2025. -312 p.
6. O‘zbekiston Respublikasi Iqtisodiyot va moliya vazirligi. Davlat xaridlari portalida sun‘iy intellektni qo‘llash bo‘yicha uslubiy qo‘llanma. - Toshkent: 2026. -56 b.
7. Soliyev B.X. Davlat xaridlarida raqobatbardoshlikni baholash usullari Iqtisodiyot va innovatsion texnologiyalar ilmiy elektron jurnali. 2026. №1. B.12-25.

8. O'zbekiston Respublikasi Vazirlar Mahkamasining Qarori. Davlat xaridlari tizimini yanada takomillashtirish chora-tadbirlari to'g'risida (2026-yil 15-yanvar, №28-son). Milliy qonunchilik ma'lumotlar bazasi.

9. Yuldashev M. "Yashil xaridlar" va ekologik barqarorlik: xalqaro va milliy tajriba // Ekologiya xabarnomasi. -Toshkent, 2025. -№4. -B. 33-39.

10. Rasulov F. O'zbekistonda 1C va elektron xaridlar tizimini integratsiya qilish masalalari // Raqamli iqtisodiyot tahlili. -Toshkent: Fan va texnologiya, 2026. -B. 98-110.

11. Transparency International. Corruption Perceptions Index 2025: Analysis of Central Asian countries. -Berlin, 2026. -48 p.